

Prof. dr hab. Dariusz Samól
Dziedzina: sztuki muzyczne
Dyscyplina artystyczna: instrumentalistyka
adres do korespondencji:
Akademia Sztuki
Pl. Orła Białego 2
70-562 Szczecin

Szczecin dnia 10.07.2019 r.

Zleceniodawca recenzji

Akademia Muzyczna im. Grażyny i Kiejstuta Bacewiczów w Łodzi, pismo z dnia 27 maja 2019 roku, zlecenie podjęte na podstawie ustawy z dnia 14.03.2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. z 2016 r. poz. 882, 1311) § 6 ust. 1, 2 Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 26 września 2016 roku w sprawie szczegółowego trybu i warunków przeprowadzania czynności w przewodzie doktorskim, w postępowaniu habilitacyjnym oraz w postępowaniu o nadanie tytułu profesora (Dz. U. z 2016 r. Poz. 1586).

Dotyczy

Uchwały Rady Wydziału Instrumentalnego Akademii Muzycznej im. Grażyny i Kiejstuta Bacewiczów w Łodzi nr 13/III/2016/2017 z dnia 23 listopada 2016 roku w sprawie:

- wyznaczenia recenzenta

Do nadesłanego mi przez przewodniczącego Rady pisma sygnowanego datą 27.05.2019 roku, informującego o wszczęciu przewodu doktorskiego i wyznaczeniu mej osoby recenzentem pracy doktorskiej Pani mgr Aleksandry Mańkowskiej pt. „Znaczenie transkrypcji muzycznej dla rozwoju artystycznego saksofonisty na przykładzie autorskich opracowań utworów: *Epitafium* na obój i fortepian Witolda Lutosławskiego, *Duo concertant* na skrzypce i fortepian Igora Strawińskiego, *Romansu* op. 23 na skrzypce i fortepian Karola Szymanowskiego oraz *Sonaty wiolonczelowej d-moll* op. 40 Dymitra Szostakowicza” została dołączona następująca dokumentacja:

- uchwała w sprawie wszczęcia przewodu doktorskiego
- uchwała w sprawie wyznaczenia promotora
- uchwała w sprawie wyznaczenia mej osoby recenzentem pracy doktorskiej kandydatki

Niniejszym stwierdzam, że świetle ustawy z dnia 14 marca 2003 roku art. 14 ust. 2 pkt. 1 Rada Wydziału podjęła prawomocną uchwałę o wszczęciu przewodu doktorskiego na stopień

doktora w dziedzinie sztuk muzycznych w dyscyplinie artystycznej instrumentalistyka oraz wyznaczeniu mej osoby recenzentem pracy doktorskiej Pana mgr Artura Motyki.

Podstawowe dane o kandydacie

Pani mgr Aleksandra Mańkowska urodzona dnia 29. marca 1990 roku w Lęborku ukończyła Akademię Muzyczną im. Karola Szymanowskiego w Łodzi w klasie dra hab. Pawła Gusnara w 2014 roku. W tym samym roku rozpoczęła studia doktoranckie w tej samej uczelni.

Kandydatka podnosiła swoje kwalifikacje zawodowe uczestnicząc w licznych wykładach, warsztatach i kursach mistrzowskich prowadzonych przez wybitnych polskich i zagranicznych wykładowców, m.in. Jerome Larana, Radosława Knopa, Davida Pitucha Nobuya Sugavy, Arno Bornkampa, Jeana Denisa Michata, Jana Schulte-Bunerta, Clausa Olsena i Michaela Supery.

Pani Aleksandra Mańkowska prowadzi działalność artystyczną jako solista, kameralista oraz muzyk orkiestrowy z towarzyszeniem takich orkiestr jak: Sinfonia Varsovia, Płocka Orkiestra Symfoniczna, Filharmonia Zabrzeńska, Orkiestra Kameralna Inter Camerata. Cenne doświadczenia zdobywała także z orkiestrami Danii, Szwecji, Islandii, Włoch i Szwajcarii.

Doktorantka jest laureatką wielu nagród i wyróżnień w konkursach muzycznych, m.in. zajęła II miejsce w Ogólnopolskim Konkursie Młodych Instrumentalistów w Bydgoszczy (2006 r.), oraz została Międzynarodowego Konkursu Młodego Muzyka w Szczecinku (2008 r.) Konkursu Młodych Talentów w Gdyni (2009 r.), Ogólnopolskiego Konkursu Duetów Z Fortepianem (II m., 2012 r.), Ogólnopolskiego Konkursu o Stypendium Fundacji Yamaha (I m, 2012 r.), Międzynarodowego Konkursu Muzycznego w Łomiankach (I i II m z zespołami kameralnymi, 2013 r.), I Ogólnopolskiego Festiwalu Saksofonowego NEW ART SAX we Wrocławiu (I m., 2014 r.) oraz VII Międzynarodowego Konkursu Muzycznego im. Michał Spisaka w Dąbrowie Górniczej (II m, 2014 r.). Jest także Laureatką Nagrody Rektorów Polskich Uczelni Muzycznych otrzymanej podczas "Koncertu Roku" organizowanego przez Akademię Muzyczną w Łodzi.

Pani Aleksandra Mańkowska w 2013 roku otrzymała nagrodę Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego za wybitne osiągnięcia w twórczości artystycznej, a w 2015 roku nagrodę *Primus in artibus* oraz nagrodę Dyrektora Filharmonii Łódzkiej dla najlepszego absolwenta uczelni.

Ocena pracy doktorskiej

Praca doktorska Pani mgr Aleksandry Mańkowskiej pt. . „**Znaczenie transkrypcji muzycznej dla rozwoju artystycznego saksofonisty na przykładzie autorskich opracowań utworów: *Epitafium* na obój i fortepian Witolda Lutosławskiego, *Duo concertant* na skrzypce i fortepian Igora Strawińskiego, *Romansu* op. 23 na skrzypce i fortepian Karola Szymanowskiego oraz *Sonaty wiolonczelowej d-moll* op. 40 Dymitra Szostakowicza** składa

się z dzieła artystycznego zarejestrowanego na nośniku elektronicznym - płycie CD, oraz opisu stanowiącego nieodłączną część pracy pod wspomnianym tytułem. Dzieło artystyczne obejmuje następujące pozycje:

- ***Epitafium na obój i fortepian Witolda Lutosławskiego,***
- ***Duo concertant na skrzypce i fortepian Igora Strawieńskiego,***
- ***Romans op. 23 na skrzypce i fortepian Karola Szymanowskiego oraz***
- ***Sonata wiolonczelowa d-moll op. 40 Dymitra Szostakowicza***

Wykonawcy:

Aleksandra Mańkowska – saksofon sopranowy, saksofon altowy

Dorota Mańkowska – fortepian

Realizacja nagrań – Krzysztof Sztekmler

Dzieło artystyczne zawiera utwory polskich i rosyjskich kompozytorów należących do czołówki twórców XX wieku. Doktorantka poprzez nagrania zawarte na płycie w nienaganny sposób udokumentowała podjęty przez siebie temat. Prezentowane kompozycje wymagały głębokiej analizy stanowiącej podstawę ich opracowań w wersjach saksofonowych, a następnie ich twórczej interpretacji. Z tego zadania młoda artystka wywiązała się znakomicie. Wykazała przy tym zarówno bardzo dobre przygotowanie techniczne, jak i muzykalność i dużą dojrzałość artystyczną. Zarówno finezyjnie prowadzone, osadzone we właściwym stylu frazy kantylenowe, jak i wartkie sekwencje w częściach szybkich tworzą przekonujący przekaz emocjonalny przedstawionych utworów. Narracja muzyczna, frazowanie, czytelność i wyrazowość poszczególnych utworów nie budzi wątpliwości. Zwracają uwagę bardzo dobrze dobrana i wykonana artykulacja i dość swobodne operowanie rejestrem altissimo.

Pewne moje zastrzeżenia budzi nieco ostra barwa w wysokim rejestrze instrumentu szczególnie w dynamice forte, nie wpływa to jednak znacząco na odbiór prezentacji jako całości. Prezentację dzieła oceniam pozytywnie.

Dysertacja obejmuje następujące rozdziały wraz z podrozdziałami:

Wstęp

Rozdział 1. Transkrypcja muzyczna

Rozdział 2. Konteksty i uwarunkowania wybranych dzieł

Rozdział 3 Transkrypcje wybranych utworów na saksofon – analiza, charakterystyka problemów wykonawczych

Rozdział 4. Recepcja i wartość transkrypcji saksofonowych

Podsumowanie

Summary

Bibliografia

Spis fotografii

Spis przykładów nutowych

Wstępna część dysertacji wraz z rozdziałem pierwszym i drugim obejmuje studium pojęcia transkrypcji muzycznej, oraz jej ewolucji w ujęciu historycznym. Autorka w kolejnych podrozdziałach omówiła również nomenklaturę stosowaną w tej dziedzinie, oraz problematykę wykonawczą dotyczącą transkrypcji saksofonowych. W kolejnym rozdziale doktorantka przedstawiła sylwetki kompozytorów i charakterystyki ich utworów wybranych do opracowania w przedstawionym dziele artystycznym.

Ten początkowy segment opisu dzieła artystycznego stanowi punkt wyjścia do głównej jej części zawartej w rozdziale trzecim, w którym autorka dokonała analizy opracowanych przez siebie transkrypcji z uwzględnieniem występujących problemów techniczno-wykonawczych, oraz w sposób szczegółowy uzasadniła konieczność, jej zdaniem zmiany w oryginalnym tekście muzycznym. Znalazło się tutaj także miejsce na porównanie technik wykonawczych instrumentów smyczkowych i tych stosowanych w grze na saksofonie.

Rozdział czwarty, zamykający część naukową pracy jest poświęcony transkrypcji saksofonowej w ujęciu historycznym.

Wybór kompozycji, którego dokonała Doktorantka jest godny podziwu. Dzieła te, autorstwa polskich i rosyjskich kompozytorów XX wieku, są zróżnicowane stylistycznie, charakteryzują się wysokim stopniem trudności wykonawczych pod względem techniki gry, stylistyki, zrozumienia ich treści przez wykonawcę. Autorka dokonała ich głębokiej analizy, stosując odpowiednie środki techniczne, aby dokonane transkrypcje wciąż odzwierciedlały intencje twórców.

Pani mgr Aleksandra Mańkowska poruszyła w swej pracy najbardziej istotne elementy związane z transkrypcją na saksofon. W sposób wnikliwy i wyczerpujący opisała zwłaszcza swoje doświadczenia w tej dziedzinie, szczegółowo analizując problemy techniczne, stylistyczne i interpretacyjne wyłaniające się w trakcie jej pracy nad dziełem artystycznym.

Nie do przecenienia jest związana z powyższym zagadnieniem część pracy poświęcona analizie technik wykonawczych zastosowanych w oryginalnym zapisie poszczególnych utworów i porównaniu ich z możliwościami technicznymi i wyrazowymi saksofonu. W wyniku przeprowadzonych badań Doktorantka zdecydowała się na wprowadzenie pewnych zmian w tekstach wybranych utworów. Dobór nowych rozwiązań miał przy tym na celu nie tylko umożliwienie wykonania tych odcinków na saksofonie, lecz przede wszystkim maksymalne dochowanie wierności ich przekazu artystycznego. Kandydatka podchodząc twórczo do tego zagadnienia, dokonała w opracowanych przez siebie kompozycjach szeregu odważnych zmian ingerując w teksty oryginałów, mając jednakże na uwadze intencje kompozytora, formę i sens muzyczny dzieła. Następnie stawiała czoła wysokim wymogom artystycznym i technicznym interpretując opracowane dzieła.

Autorka wykazała, iż transkrypcja jest ważnym elementem sztuki muzycznej stosowanym z powodzeniem zarówno w czasach minionych, jak i współcześnie. Nie tylko towarzyszy ona procesowi kształcenia młodych muzyków, ale stanowi komplementarny element repertuaru wielu wykonawców.

Zarówno część analityczna jak i wątek dotyczący historii transkrypcji oparte są na szerokiej wiedzy Doktorantki wypływającej wprost z jej własnych badań i doświadczeń, dowodząc jej wysokich kompetencji naukowych. Opierając się na bogatym materiale źródłowym, korzystając z dobrych narzędzi badawczych zgłębiła ona i rozwiązała z wnikliwością charakteryzującą wytrawnych badaczy problemy zawarte w tezach swej pracy.

Pani Mańkowska poszerzyła swoje badania o ankietę mającą na celu zobrazowanie zakresu stosowania transkrypcji przez muzyków w Polsce i za granicą. Pozwoliła ona zdobyć wiedzę na temat rodzaju i częstotliwości stosowania transkrypcji przez saksofonistów na różnych szczeblach rozwoju artystycznego, od uczniów szkół muzycznych po artystów czynnie koncertujących.

Doktorantka poruszając tematykę transkrypcji w muzyce, wpisała się w nurt jej apologetów, nie bagatelizując przy tym problemów związanych z jej istotą, ani przeciwstawnych poglądów co do jej wartości artystycznej. Zwracając uwagę na niebywale szeroki zakres badanego zagadnienia, pozostawiła pole do dalszych badań w tej dziedzinie. Kandydatka dowiodła, iż korzystanie z transkrypcji dzieł wybitnych kompozytorów dawnych epok, a także muzyki XX wieku służy rozwojowi muzyka saksofonisty i stanowi atrakcyjny element programu koncertowego.

Konkluzja

Podsumowując, stwierdzam iż mgr Aleksandra Mańkowska należy do grona tych młodych instrumentalistów, którzy bardzo świadomie dobierają swój repertuar. Poszukując własnego stylu wykonawczego bez kompleksów sięga ona także po utwory sławnych kompozytorów

dokonując ich udanych transkrypcji. Błyskotliwa technika gry, biegłe operowanie środkami wyrazu, połączone z głęboką, przemyślaną interpretacją przedstawionych kompozycji dają obraz wykonawczynie podążającej własną, indywidualną drogą artystyczną i wciąż rozwijającej swoje możliwości twórcze.

Opis dzieła z należytą starannością przedstawia podjętą problematykę. Doktorantka używając właściwych narzędzi badawczych, posługując się szeroką wiedzą oraz świetną intuicją badawczą w doborze materiału i jego głębokiej analizie, dowiodła swoich wysokich kompetencji naukowych. W rezultacie otrzymaliśmy wartościową pracę stanowiącą dla saksofonisty bardzo dobre źródło naukowe i interpretacyjne.

Niniejszym stwierdzam, że Doktorantka rozwiązała założone zagadnienia artystyczne oraz naukowe i w ten sposób spełniła bez zastrzeżeń wymagania art.13 ustawy z dnia 14.03.2003 roku. Pracę doktorską mgr Aleksandry Mańkowskiej przyjmuję.

Prof. dr hab. Dariusz Samól

